

ΑΧΙΛΛΕΑ ΧΑΛΛΑΙΑΚΗ

Καθηγητή και Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Μᾶς συγκάλεσε ἀπόψε ἡ γλυκεῖα προσμονή «τῆς Μελωδικῆς Αὔρας τῆς Μικρασίας», ὅπως διαχέεται μέσα ἀπὸ «τὰ παιδιὰ τῆς περιφέρειας», τοὺς νέους καὶ τὶς νέες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, πὸν στελεχώνουν τὴ μικτὴ χορωδία καὶ τὴν παραδοσιακὴ ὀρχήστρα ἐνὸς τοπικοῦ Ὠδείου, διευθυνομένου ἀπὸ τὸν μουσικολογιώτατο φίλο καὶ συνάδελφο Ἀνδρέα Ἰωακείμ, «ἕνα κελαρυστὸ αὐλάκι μουσικῆς παιδείας», πὸν μᾶς συγκινεῖ ἐπιπρόσθετα, καθὼς γνωρίζεται τιμητικῶς ὑπὸ τὸ βαρύτιμο ὄνομα «ΓΕΡΜΑΝΟΥ τοῦ ΜΕΛΩΔΟΥ».

Καὶ θα ἴθελα ἀπόψε νὰ ἀποτολμήσω μιὰν ἀλλιώτικη σκιαγράφηση τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ τοῦ Γερμανοῦ, τοῦ ἐν ἀρχιερεῦσι ταπεινοῦ *Νέων Πατρῶν Γερμανοῦ*, χρησιμοποιώντας ὡς χειραγωγὸ τὸν ἴδιο, ὅπως σχεδὸν αὐτοβιογραφεῖται σ' ἕναν ἀσυνήθιστα ἐκτενὴ κολοφῶνα ἐνὸς φερομένου ὡς αὐτογράφου τοῦ Στιχηραρίου, ὅπου αὐτοπροσδιορίζεται ὡς πρὸς τὴ γενικότερη «κοσμολογία» του, τὶς φιλοσοφικὲς καὶ θεολογικὲς ἀντιλήψεις του, καθὼς βέβαια καὶ ὡς πρὸς τὴν ιδιαίτερη μουσικὴ ἰδεολογία του.

Ἐκεῖ, ἡ σκέψη τοῦ Γερμανοῦ περιστρέφεται γύρω ἀπὸ δύο ἔννοιες, πὸν τὶς προσδιορίζει ἐξαρχῆς μὲ τὰ ἐπιρρήματα «ζωτικῶς» καὶ «λογικῶς»· κάτω ἀπὸ τὸ πρῶτο ὑποκρύπτεται, σαφῶς, ἡ φυσικὴ καὶ ἀνεπεξέργαστη ροὴ τῶν πραγμάτων, ἐνῶ στὸ δεύτερο εἶναι προφανὲς ὅτι ὑπαισέρχεται ὁ θεμελιώδης παράγοντας τῆς σκέψης, τῆς λογικῆς, τῆς δημιουργίας· στὴν ἀπόπειρα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ὑπερβεῖ τὴ φθαρτότητα καὶ ἀσημαντότητα τοῦ (ζωώδους) ἀνθρωπίνου σώματος, νὰ ἀναζητήσῃ καὶ νὰ ἀναδείξῃ τὴ «λογικὴ καὶ ἀθάνατη ψυχὴ» πὸν κρύβει μέσα του, αὐτὴ πὸν θὰ τὸν διαφοροποιήσῃ ἀπὸ τὴν κατάσταση τοῦ ζώου, πὸν θὰ τοῦ φανερῶσῃ τὸν σκοπὸ καὶ τὴν προοπτικὴ τῆς ζωῆς του καὶ πὸν θὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ κατανοήσῃ «τὰς αἰτίας καὶ δυνάμεις τῶν πραγμάτων», σ' ὅλη αὐτὴ τὴ λογικὴ διεργασία «περικλείεται –γράφει στὸ σημείωμά του ὁ Γερμανός– καὶ ἡ

θεωρητική μουσική».

Ὑπὸ τὸν ὄρο «θεωρητική μουσική» ὁ Γερμανὸς δὲν ἐννοεῖ, βέβαια, τὴ θεωρία τῆς μουσικῆς, ὅπως συνήθως τὴν κατανοοῦμε σήμερα, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν εὐλογία –καὶ ἔμφυτη στὸν ἄνθρωπο– ἀνάγκη γένεσης καὶ διαμόρφωσης καὶ ὑπαρξῆς τῆς μουσικῆς σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς λειτουργίας της, κυρίως μέσα στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο· ἡ θεωρία (δηλαδή ἡ θεώρηση, ἡ κατανόηση) τῆς μουσικῆς δὲν ἐκλαμβάνει θετικιστικὴ χροιά, ἀλλὰ ἔχει ἐπιμέρους λεπτὲς παραμέτρους, ποὺ ὁ Γερμανὸς τὶς σχολιάζει μιλώντας ὡς ποιμένας· ἕνας ποιμένας –ὅμως– μὲ ξεχωριστὸ ποιητικὸ χάρισμα, μὲ ἔμφυτη ροπὴ πρὸς τὴ μουσικὴ δημιουργία· ἕνας ποιμένας ποὺ ἀπευθύνεται πρὸς τὸ «χριστῶνυμο πλήρωμά του», διδάσκοντάς το, λέγοντας: ἡ ψαλτικὴ εἶναι «κατεπεύγουσα τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας ἀνάγκη»· ἡ ψαλτικὴ, ὅμως, δὲν συνίσταται μόνο ἀπὸ τὴ συναρμογὴ φωνῶν καὶ ρυθμοῦ σὲ μιὰ μελωδία (ὅπως συνήθως τὴν εἰσπράττει, ἐπιφανειακά, ὁ πολὺς κόσμος)· μέσα ἀπ’ αὐτὴν «τὴν συμφωνίαν τῶν φωνῶν» ἡ ψαλτικὴ λειτουργεῖ (παράλληλα καὶ ἄρμονικὰ) τόσο σὲ μιὰν ἀναγωγικὴ θεολογικὴ προοπτικὴ («κομίζουσα –μὲ «τὰ πνεύματά» της– τὰ τῆς ψυχῆς πάθη» καὶ «διεγείρουσα τὴν ψυχὴν ἐπ’ ἀρετὴν καὶ θεῖον ὕμνον»), ὅσο καὶ σὲ μιὰν ἀμιγῶς καλλιτεχνικὴ διάσταση· ἡ παρατήρηση τοῦ Γερμανοῦ γιὰ τὴν τελευταία παράμετρο εἶναι ἀπόλυτα εὐγλωττῆ: «τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης σκοπούμενόν ἐστὶ τὸ μέλος, οὗ τέλος ἡ τέρψις καὶ ἡδονή».

Αὐτὰ τὰ νάματα καταρδεύουν ἕως σήμερα τὴ νεολαία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος καὶ νομίζω ὅτι διερμηνεύω τὰ συναισθήματα τοῦ συνόλου τῆς ἀποψινῆς μουσοπάτακτης ὁμήγουρης ἐπιλέγοντας ὅτι ἀδημονοῦμε ὅλοι νὰ ἀναβαπτιστοῦμε, καταδυόμενοι καὶ αἰθῆς ἀναδυόμενοι, ὄχι ἀπλῶς σὲ μουσικὸ αὐλάκι ἀλλὰ στὸν ὠκεανὸ τὸν ἀπύθμενο τῆς ἐμβριθοῦς μουσικῆς παιδείας αὐτῶν τῶν εὐλογημένων παιδιῶν τῆς περιφέρειας.